

De Persoonsnamenstudie in 1957 en 1958

door K. ROELANDTS

Sinds het verschijnen van de vorige bibliografie (zie beneden, nr. 30) werd het antroponymisch materiaal in een aantal nieuwe publikaties steeds verder bestudeerd en uit telkens meer variërende gezichtshoeken geobserveerd, ontleed en geïnterpreteerd.

Op een van de Amsterdamse symposia spraken FAHRENFORT en DE BOER over naamgeving en naamvorming bij natuurvolken en in het Oude Testament (zie nr. 6).

Het historisch onderzoek van onze eigen namenschat werd thans op aanzienlijke wijze bevorderd (1) door bijdragen van DEBRABANDERE over Kortrijk (nrs. 1 en 2), ENDEPOLS over Maastricht (nr. 5), VANGASSEN over Vlaams-Brabantse grensverschijnselen (nr. 7), VAN GEERTSOM over Oudenaarde (nr. 8) en

(1) Ook door enkele onuitgegeven verhandelingen, die evenals de vorige maal (*Bibl.* 1956, blz. 481 n. 1) door studenten werden opgesteld :

E. H. A. VAN HOBOKEN (Zuster Agnes), Nijmeegse persoonsnamen 1242-1425. Scriptie Nijmegen.

J. NOUWEN, Plaats- en persoonsnamen te Grote-Brogel. Lic. Leuven, 1958.

G. TROCH, Bewijzen van naamverklaring in de Nederlandse antroponymie met overzicht van vormen en suffixen. Lic. Leuven, 1957.

Waasland (nr. 9), GOEMINNE over Kruishoutem (nr. 10), HAESERIJN over Gentse dokumenten (nrs. 12-14), LEYS over bij- en beroepsnamen, vrouwennamen en kristelijke doopnamen in West-Vlaanderen (nrs. 19-21), LINDEMANS over Bijbelnamen (nr. 23) en *-zin*-diminutieven (nr. 24), DE MAN over Leuvense toenames (nrs. 25-26), VINCENT over *dictus*-namen (nr. 36). Historisch georiënteerd zijn bovendien de leerrijke bundel opstellen van GRAULS (nr. 11) en de onderhoudende maar ook verdienstelijke causerieën van PEENE (nr. 29). Speciaal over de namen van vondelingen verschenen, behalve nog een opstel van DE MAN (nr. 27) en een herdruk in de zoëven genoemde bunde van GRAULS (nr. 11), verschillende kleinere artikels van de hand van BAILLIEN (nr. 39), BOVYN (nr. 43), FRÈRE (nr. 46) enz. (nr. 78).

In ruimer taalkundig verband onderzocht HUISMAN gevallen van naaminterpretatie in het volksgeloof (nr. 15) en allerlei vormen van negatie in de naamgeving (nr. 16), terwijl ondergetekende de nadruk legde op de mogelijkheden en de methoden om onomastiek, dialectologie en linguïstiek te verbinden met het oog op een betere kennis van de expressieve woordvorming bij het historisch-vergelijkend onderzoek (nrs. 31-34).

Wat het modern materiaal betreft, is de publicatie van het lijvige werk van VROONEN (nr. 37), ondanks de aanbevelende inleiding van een lid der Franse Akademie, een spijtige vergissing. Een veel ernstiger werkwijze toch blijft VAN OVERSTRAETEN (nr. 28) volgen: deze maakt ten minste gebruik van de wetenschappelijke literatuur, maar wil nog altijd — zelfs zonder steun van archief — meer verklaren dan op dit ogenblik objektief doenbaar is. Met het opzoeken en opeenstapelen van hypotesen is de antroponymie niet gebaat. Zeer beperkt van opzet zijn daarentegen de overwegend statistische bijdragen over de keuze

van voornamen te Lokeren (door VERSTEGEN, nr. 35), te Brugge (door STALPAERT, nrs. 72-73) enz. Vraagstukken van spelling werden opnieuw behandeld door LEENEN (nr. 18).

De resultaten van de persoonsnamenstudie in de andere taalgebieden vindt men overzichtelijk opgesteld in *Onoma*, die van de Waalse en de Engelse antroponymie bijzonder in de jaarlijkse bibliografieën van LEGROS-HERBILLON (zie blz. 502) en SMITH (blz. 508). Onder de grotere werken noemen we hier het boek van HASSELROT over Romaanse diminutieven (zie blz. 503), de nieuwe uitgave van twee bekende woordenboeken der Duitse familienamen resp. van BRECHENMACHER (blz. 505) en LINNARTZ (blz. 506), studiën van SCHRAMM over de tweeledige persoonsnamen der Germanen (blz. 507) en van SCHWARZ over Sudetenduitse familienamen (blz. 507). Ook in Engeland verscheen een woordenboek van familienamen, ditmaal geschreven door de geschoolde naamkundige REANEY (blz. 508). In Denemarken werd het standaardwerk van wijlen KNUDSEN en KRISTENSEN door HORNBY voortgezet met een 19e aflevering (blz. 509). In Zweden werd de reeks „Anthroponymica Suecana” onder de leiding van MODÉER verrijkt met twee nummers, waarvan het laatste, met name de dissertatie van SUNDQVIST over Duitse en Nederlandse toenames in Zweden vóór 1420 (blz. 510), ons vooral interesseert. Belangrijk is ook het werk van K. H. SCHMIDT, over de oude Gallische persoonsnamen (1).

* * *

1. F. DEBRABANDERE, Aantekeningen uit de Kortrijkse antroponymie van omstreeks 1400. *Med. Ver. naamk.* XXXIII (1957), 7-16.

Lijsten van naamvarianten steunend op identiteit van per-

(1) K. H. SCHMIDT, Die Komposition in gallischen Personennamen. *Zs. f. celt. Philol.* XXVI (1957), 33-301. Afz. *Tübingen*, 1957.

soon : varianten door afleiding en verkorting, bij voornamen, geografische toenames (-aerd, -man, -kin) en bijnamen (-in, -aerd) ; door proklise van lidwoord (b. v. *Dael* = *den Ael*, *Sabbe* = *Sabs*, *Abs*) ; door naamverwarring, door weglating van voorzetsel of lidwoord.

2. F. DEBRABANDERE, Kortrijkse persoonsnamen omstreeks 1400 (Werken uitg. Kon. Com. Top. Dial., Vlaamse afd. 8). *Tongeren*, 1958 = *Anthroponymica IX. Leuven-Brussel*, 1958.

Glossaria van toenames (224 blz., 968 nrs.) en voornamen (blz. 225-238) uit Leuvense licentieverhandeling van 1956. In een proeve van bewerking (blz. 239-261) wordt gehandeld over de erfelijkheid van voor- en toenames, de vorming van vrouwenamen en de keuze van de voornaam.

3. A. CARNOY, Origines des noms de familles... zie *Bibl. Psn.* 1954, nr. 2.

Rec. M. S. BEELER, *Language XXXI* (1955), 128-130.

4. A. CARNOY, Het paard in de taalkunde en de naamkunde. *Com. top. XXXII* (1958), 27-54.

Zie *Bibl. Pln.*, nr. 18.

5. H. J. E. ENDEPOLS, Een onomastieke proefboring. *Kon. Vla. Ac., Versl. en med.* 1957, 53-66.

Rec. X., *Wet. tijd.* XVII (1957), kol. 514.

Over de Maastrichtse naamgeving (ook veldnamen), vooral in de 14^e eeuw : ontwikkeling der fnn., vergeleken met de Antwerpse toestanden, en bespreking van afzonderlijke gevallen uit de verschillende betekenis-kategorieën. Zie voorts over *Kincbier* en *Jodengod* : O. LEYS, E. O. R. VERSTRAETE en R. HAESERIJN, *Wet. tijd.* XVII (1957), kol. 568-569.

6. J. J. FAHRENFORT- -P. A. H. DE BOER, De betekenis van de namen in de ethnologie en in het Oude Testament (Bijdr. en Med. Naamkunde-com. Amsterdam, XIII). *Amsterdam*, 1958. Ook in de reeks *Anthroponymica*, nr. VIII. *Leuven-Brussel*, 1958.

In de eerste lezing handelt F. over de naamgeving en eraan verbonden gebruiken bij natuurvolken (taboe en wisseling van naam, vernoeming enz.). Kan de *teknonymie* (1) niet eenvoudigweg ontstaan zijn in de taal van en tot het kind?

(1) Het noemen van de ouders naar hun kind. Voor zulke namen gebruikte ik te Uppsala (in 't dt.) de term *Pädonymika* : *Actes et Mém. 4e Congrès intern.* 431-432. Sindsdien is het mij opgevallen dat die op 't eerste gezicht bevreemdende gewoonte in feite vol-

De tweede lezing, van D. B. (blz. 16-24), bevat enkele opmerkingen over naamvorming en naamgeving bij de Israëlieten: theophore en profane persn., geen spoor van vernoeming (wat hier *papponymie* heet), benoeming naar dieren, planten enz., afkortingen in namen, samenstelling enz.

7. H. VANGASSEN, Aan de grens van Vlaanderen en Brabant II. Ndl. *ui. Com. top.* XXXII (1958), 69-99, met kaart.

Evenals in de eerste bijdrage, over *ei/ij* (zie *Bibl. Psn.* 1955, nr. 2), worden ook hier antroponymische varianten mede besproken. Het betreft de fonetische interpretatie van oude spellingen als *bueyst*, *boeyst*, *baeyst*; *de bruekere*, *de breikere* = *de bruijcker*; *wouytens* en *buyens* = *boyens* = *baeyens*; *pipenbuys* = *pipenboys*; *suys* = *souys* resp. *seys*; enz.

8. A. VAN GEERTSOM, Familienamen uit het Oudenaardse. *O. K. Oudenaarde XI* (1954/58), 260-315.

Geeft lijsten van mannelijke en vrouwelijke voornamen, maar vooral verklarende glossaria van familienamen ontstaan uit resp. doopnamen, plaatsnamen, beroeps- en bijnamen. Het materiaal, uit de 13e-14e eeuw, is zeer interessant maar zou beter te gebruiken zijn als het in één lijst was opgesteld. De indeling in de genoemde categorieën is soms louter subjectief.

9. [A.] VAN GEERTSOM, Voornamen uit het Land van Waas (1244-1796). *O. K. Waas LXII* (1957/58), 5-60.

Vervolg van de publikatie, besproken in *Bibl. Psn.* 1955, nr. 3, met — spijtig genoeg — hetzelfde gebrek aan klaarheid en objectiviteit. Thans worden alfabetische lijsten gegeven van voornamen, met varianten, uit de jaren 1295-1350 en 1350-1796. In bijlage (blz. 21-60) volgt de uitgave van het antroponymisch materiaal uit het cijnsboek van 1295 en uit dokumenten van de Gentse St.-Pietersabdij van de jaren 1281, 1244 en 1266.

10. L. GOEMINNE, Oude plaats- en persoonsnamen te Kruishoutem. *O. K. Oudenaarde XI* (1954/58), 203-240.

Behalve een toponymisch glossarium met verklaringen, bevat deze bijdrage een glossarium van familienamen met systematisch overzicht naar de betekeniskategorieën en enkele aantekeningen; bovendien een lijst van doopnamen met gegevens over de fre-

komen normaal is in de wereld van het kind. Wordt in het gesprek van volwassenen een kind genoemd naar zijn vader of moeder (*Jef van Tist*, dus patro- of metroniem), dan wordt even natuurlijk uit het standpunt van het kind de volwassene aangeduid met de naam van zijn zoon of dochter (*de vader van Jef*, dus pedoniem of, als men wil, teknoniem). Dat er ook in de taal een wisselwerking bestaat tussen ouders en kinderen, behoeft hier geen verder betoeg.

kwentie en andere aspecten van de naamgeving. Het materiaal, afkomstig uit de 14^e-begin 15^e eeuw, wordt in bijlage aangevuld met excerpten van 1227 en 1295.

11. J. GRAULS, Hoe het werd en hoe het moet zijn. Opstellen over oorsprong en betekenis van woorden en gezegden (Davidsfonds, Keurreeks nr. 65). *Leuven*, 1957.

Rec. R. HAESERIJN, *Wet. tijd.* XVII (1957), kol. 429-431.

Behalve het opstel dat in het vorige overzicht al werd genoemd (*Bibl. Psn.* 1956, nr. 26), bevat deze verzameling ook andere, meestal oudere maar geenszins verouderde, antroponymische studies inz. (blz. 83-147) over : de naam *Maria*, de Mechelse vondelingen (vgl. *Bibl. Psn.* 1945, nr. 2), de smid, de schoenmaker, de kleermaker, de boer, de brouwer, brouwer en drinker. Deze laatste bijdragen, over beroepsnamen, werden eveneens al onder de aandacht gebracht (in *Med. Vla. Top. Ver.* XVIII (1942), 8) en een lijst van de daarin verklaarde namen verscheen destijds in *Limburg* XIX (1937/38), 47-58.

Voorts verwijzen we naar een tweede boek van J. GRAULS : Volkstaal en volksleven in het werk van Pieter Bruegel (*Antwerpen-Amsterdam*, 1957), o. m. besproken in *Wet. tijd.* XVIII (1958), kol. 3-8 ; door D. Th. ENKLAAR in *N. taalgids* LI (1958), 176-177 ; door K. C. PEETERS (Jan Grauls en Pieter Bruegel), in *Volkskunde* LIX (1958), 49-61, gevolgd van een keuze uit de bibliografie van GRAULS, door R. ROEMANS, *ibid.* 62-64. Het interesseert ons hier vooral voor de verklaring van *Dulle Griet*. In dit verband vergelijkte men nog A. V(IAENE), Grote Griete en Dulle Magriete als namen van donderbussen in de 15^e eeuw. *Biek.* LIX (1958), 5-7.

Naar aanleiding van zijn 70^e verjaardag (1) hopen we dat de reeks woord- en namenstudies regelmatig moge blijven aangroeien tot nieuwe bundels, even belangwekkend als die welke hier worden besproken.

12. R. HAESERIJN, Bouwstoffen tot de geschiedenis van de Vlaamse persoonsnamen in de 13^e eeuw. *Kon. Vla. Ac., Versl. en med.* 1957, 309-341.

Publikatie van materiaal uit het fonds van de Gentse St.-Pietersabdij : alfabetisch glossarium van 210 voornamen (met varianten) en dito lijst van ca. 270 toenames.

13. R. HAESERIJN, 13de-Eeuwse persoonsnamen te Maria-kerke (O.-Vl.). *Album E. Blancquaert (Tongeren)*, 1958), 445-453.

Publikatie van materiaal (voor- en toenames), met verklaring en kommentaar. Een voorbeeld van movierung : *marg' briuericgen* zuster(?) van *lamkyn bryuere*.

(1) Zie o. a. J. L. PAUWELS, Jan Grauls wordt zeventig. *Dietsche Warande en Belfort* 1957, 232-235.

14. R. HAESERIJN, De waarde van een 13de-eeuws renteboek voor de kennis van de middeleeuwse persoonsnamen. *Med. Ver. naamk.* XXXIII (1957), 67-78; samengevat in *Hand. XXIIe Vla. fil. congres* (Gent 1957), 177-180.

Keuze van anthroponymica uit een Gentse bron van 1242-1281: verschillende typen van naamverbindingen, éénnamigheid (ook toenamen zonder voornaam), erfelijkheid, oude bewijspplaatsen van appellatieven in toenamen, nominatief i. p. v. genitief, toenamen op *-in*, populariteit van bepaalde voornamen, zeldzame voornamen, naamgeving in het franstalig gebied van de St.-Pietersabdij (b. v. *Gerardus filius hawi*) enz.

15. J. A. HUISMAN, Etymologisering van Germaanse heiligenamen als legenden- en cultusvormende factor. *Med. Ver. naamk.* XXXIV (1958), 127-137. Samengevat in *Hand. XXVe Ndl. fil. congres* (Leiden 1958. Groningen, 1959), 57-59.

Bespreekt een aantal verschijnselen van volksgeloof geïnspireerd door de (vermeende) betekenis van de naam, o. m. met betrekking tot de HH. *Lambertus, Alberik, Oswald, Monulphus* en *Gondulphus, Wolfgang* en *Gangolf, Walburg, Gertrudis*; rom. *St. Avoye, St. Clou, St. Genou* enz.

16. J. A. HUISMAN, Negatie in de naamgeving. *Med. Ver. naamk.* XXXIII (1957), 79-88.

Bespreekt, in zeer ruim verband, gevallen als *Nameloos, Amazonen, Innocentius*, got. persn. *Unwen*, on. persn. *Ófóti*, pln. *Onland*, fn. *Ongena, Zondervan*, bijnaam *Eenarm*, persn. *Edelkoort* < *Eitelkurt*, pln. met *half*, fn. *Treurniet, Nooitgedagt*, pln. *Zeldenrust, Nergena* enz.

17. A. HUIZINGA, Encyclopedie van namen. Zie *Bibl. Psn.* 1955, nr. 5. — Encyclopedie van voornamen. Zie *Bibl. Psn.* 1956, nr. 2.

Rec. L. C., *Boekengids* XXXVI (1958), 305.

F. VAN ES, *Ovla. za.* XXXII (1957), 100 durft het, spijtig genoeg, „warm aanbevelen”!

P. MELCHERS, *Mitteil. westdt. Gesellsch. f. Familienk.* 1958, Sp. 281-286.

G. J. UITMAN, *Levende talen* 1957, 547-551.

W. W. VAN VALKENBURG, *Ndl. Leeuw* LXXV (1958), kol. 408.

18. J. LEENEN, De schrijfwijze van de aanlopen *de* en *van* in geslachtsnamen. *Com. top.* XXXI (1957), 277-326.

Uitvoerige behandeling van de spellingvraagstukken, die vorig jaar in een inleidend artikel werden onderzocht (zie *Bibl. Psn.* 1956, nr. 5 en het oordeel van J. L. PAUWELS in *Com. top.* XXXI,

344-345) : de toestand vroeger en nu, het genealogisch, juridisch en taalkundig aspekt van de zaak.

19. O. LEYS, De bij- en beroepsnamen van Germaanse oorsprong in de Westvlaamse oorkonden tot 1225. *Med. Ver. naamk.* XXXIII (1957), 105-125 ; XXXIV (1958), 147-158.

Rec. V. GAUBLomme, *Land v. Aalst* IX (1957), 307.

Systematisch onderzoek naar de betekenis dezer namen, in alfabetische volgorde van *amman* tot *cnoop*. Met overvloedig vergelijkingsmateriaal wordt voor nagenoeg elke naam een passende verklaring gevonden. Belangrijk ook voor de lexicografie van het oudste Nederlands.

20. O. LEYS, Einzelne Betrachtungen über die ältesten südniederländischen Frauennamen. *VI. Intern. Kongress*, 82.

Samenvatting van lezing over allerlei aspecten van de vrouwelijke namenschat.

21. O. LEYS, La substitution de noms chrétiens aux noms préchrétiens en Flandre Occidentale avant 1225. *Cinquième Congrès Int.* I, 403-412.

Rec. R. A[UBERT], *Rev. hist. eccl.* LIV (1959), 281.

Bestudeert de numerieke verhouding en de keuze van de kristelijke namen, eerst tijdens de periode vóór 1100, vervolgens voor het tijdvak 1100-1225 ; de vorm waarin de kristelijke namen verschenen, hun sociale verspreiding en ten slotte de oorzaken van hun opkomst.

22. J. LINDEMANS, Haket... zie *Bibl. Psn.* 1956, nr. 8.

Rec. J. HERBILLON, *Com. top.* XXXI (1957), 223-224.

Vgl. ook P. GORISSEN, Les Aclots et Jean de Nivelles. Étude étymologique et folklorique. *Ann. soc. archéol. et folklor. Nivelles et Brab. wall.* XVII (1957), 178-197. Naar aanleiding hiervan schreef J. HERBILLON nog een artikel in *La Vie Wallonne* XXXII (1958), 197-199, en É. LEGROS een recensie in *Com. top.* XXXII (1958), 277-279.

23. J. LINDEMANS, Bijbelnamen in historisch perspectief. *Kon. Vla. Ac., Versl. en med.* 1958, 42.

Samenvatting van lezing.

24. J. LINDEMANS, Het diminutiefsuffix „-cin” in het Nederlands. *Album E. Blancquaert (Tongeren)*, 1958), 437-440.

Bedoeld wordt -cin = -zin, -(t)sin, in een aantal persn. (*Avazin*, *Baldomanzin*, *Reincin*, *Robsin* enz.) en enkele plaatsnamen (*Bergecen*, *Wivercen* e. a.), vergeleken met appellatieven als mnl. *conincsijn*/*conincskijn*, holl. *Koos*, *Mies*.

25. L. DE MAN, Indirekte Beruftsnamen. *VI. Intern. Kongress*, 83.
 Samenvatting van lezing over de interpretatie van toenamen ontstaan uit zaaknamen.
26. L. DE MAN, Sociale naamgeving? *E. S.-Br. XLI* (1958), 352-361.
 Behandelt de toenamen van Leuvense arbeiders (gravers) a° 1365: benoeming naar verwantschap, herkomst of woonplaats, beroep (ook beroepsbijnamen en diernamen), alsmede spotnamen. — *Yliaens* is beter te verbinden met *Juliaan* dan met *Elias*.
27. L. DE MAN, Vondelingen en hun naamgeving. *Zie Bibl. Psn.* 1956, nr. 10.
 Rec. C. TAVERNIER, *Rev. phil.* XXXVII (1959), 262.
 Over hetzelfde onderwerp nog L. DE MAN, Findelkinder und ihre Namengebung. *Rhein.-westf. Zs. f. Volksk.* IV (1957), 214 e. v.
28. J. VAN OVERSTRAETEN, Wat betekent mijn familienaam? *XCVII-CXLIV. Toer. XXXVI* (1957) en *XXXVII* (1958), telkens 1 blz. per nummer [zie de Inhoudstafels].
 Aansluitend bij vorig jaar (*Bibl. Psn.* 1956, nr. 15) worden nu — behoudens aanvullingen op de vroeger verschenen lijsten — de namen van *Brusselmans* tot *Casie* behandeld.
29. L. PEENE, Talen en vertolken. *Kortrijk*, [1958].
 Keuze van radio-causerieën (zie *Bibl.* 1956, blz. 490 n. 1) over oorsprong en betekenis van allerlei woorden en namen. Leerzame ontspanningslektuur, fijnzinnig opgesteld. Het betreft o. m. persoonsnamen als *Ballegeer* en *Garibaldi*, *Bijtebier*, *Caveye*, *Colpaert*, *Gheskiere*, *Laga*, *Leuridan* en *Leurs*, *Serruys* en *Sorreyn*, *Wittoeck* enz. Register in fine [blz. 187-198].
30. K. ROELANDTS, De persoonsnamenstudie in 1956. *Com. top.* XXXI (1957), 481-498. Ook afzonderlijk in de reeks *Bijlagen* van het Instituut voor Naamkunde te Leuven, nr. 51.
 Vervolg van het jaarlijks bibliografisch overzicht, met uitkijk over belangrijke buitenlandse publikaties.
31. K. ROELANDTS, Expressieve naam- en woordvorming. Een theorie en een program. *Med. Ver. naamk.* XXXIV (1958), 75-95.
 Teoretisch onderzoek van het expressivum, uit synchronisch en diachronisch standpunt, geïllustreerd met voorbeelden uit dialect en naamgeving. Expressieve varianten worden gekenmerkt door oppositie van gebruik en vorm bij gelijkheid van

betekenis; hun aantal is bijzonder groot in de taal van alledag, inz. de „huiselijke” woordenschat die in vier hoofdgroepen kan verdeeld worden. Hieruit kunnen zij dan in de ruimere verkeerstaal doordringen, maar hun semantische en funktionele evolutie hoeft niet altijd in dezelfde richting te verlopen, zodat ze achteraf soms nog moeilijk te herkennen zijn. Dit wordt nu echter mogelijk dank zij een aantal formele criteria (o. m. verkorting en afleiding), eerst en vooral duidelijk in de onomastiek en samenbenamingen — vaak rechtstreeks onder invloed van de persoonsbenamingen — verschijnend in de appellatieven. In het licht van de naamkunde zullen produktiviteit, verscheidenheid, opstapeling en wisseling van synonieme formantia bij voorkeur uit het expressieve taalgebruik te verklaren zijn (1).

32. K. ROELANDTS, Huistaal en historisch-vergelijkende linguïstiek. *Hand. XXVe Ndl. fil. congres* (Leiden 1958. Groningen, 1959), 24-25.

Samenvatting van lezing over de mogelijkheid en de wenselijkheid, de taalontwikkeling in de ongeordende spraak van heden (inz. kindertaal en dialekten) te bestuderen, om dan met behulp van de onomastiek gelijkwaardige evolutieverschijnselen te kunnen ontdekken en verklaren in de historisch-vergelijkende grammatika.

33. K. ROELANDTS, Die Namenkunde als Schlüssel zur psychologischen Erforschung der Sprachentwicklung. *VI. Intern. Kongress*, 98-99.

Samenvatting van lezing, wijzend op de centrale plaats van de naamkunde (en de dialektologie) in de historische en vergelijkende studie van taalevolutie onder invloed van de wisselende gemoedsstemmingen in het konkrete leven.

34. K. ROELANDTS, Verscherping en geminatie. *Album E. Blancquaert (Tongeren, 1958)*, 55-64. Afz. als Bijlage LIII in de Leuvense reeks *Onomastica Neerlandica*.

Onderzoekt beide verschijnselen, vooreerst met konson. invloed, vervolgens in emfatisch en expressief taalgebruik aan de hand van dialektwoorden en voorbeelden uit de onomastiek: vleinamen als *Fierin*, *Seppe(n)*, *Thiele*, *Poitac*; ook in pln. van het type *Petegem*, *Tiegem* enz. Zulke intensieve verscherping is gelijkwaardig en kan afwisselen of samengaan met hypokoris-

(1) Gelijkaardige gedachten zijn o. m. ook te vinden bij:

- J. KURYLOWICZ, La position linguistique du nom propre. *Onomastica* II, 1 (Wroclaw 1956), 1-14.
 M. SALA, Du rapport entre l'évolution des appellatifs et celle des toponymes. *Contributions Onomastiques* (Bucarest, 1958), 65-96.
 N. A. CONSTANTINESCU, Rapports entre toponymes et anthronymes dans l'onomastie roumaine. *Ibid.*, 115-123.

tische geminatie (b. v. *Poddenghem*), afleiding (*Wommelgem/Wijnegem, Rupelghem/Robrechtghem*), reduplikatie (*Poperinge*). Ook buiten het Germ. worden hiervan voorbeelden gevonden.

35. V. VERSTEGEN, Welke namen geeft men aan de kinderen te Lokeren? *Stadsverslag 1956 (Lokeren, 1957)*, 12 blz.

Over de keuze van de voornaam aldaar in 1936, 1946 en (ook van de tweede en derde voornaam) in 1956.

36. A. VINCENT, L'emploi de *dit* dans les noms de personnes. *Com. top. XXXII* (1958), 195-216.

Lijsten van hedendaagse en oude *dictus*-namen uit België en Frankrijk, met voorbeelden van min of meer gelijkaardige konstrukties in de toponymie.

37. E. VROONEN, Les noms de famille de Belgique. Essai d'anthroponymie belge, I -II. *Bruxelles*, s. d. [1957].

Het eerste deel (303 blz.) handelt over de geschiedenis en de betekenis van de fn. Het tweede deel heet eigenlijk „Dictionnaire étymologique des noms de famille de Belgique” en bespreekt dus de namen in alfabetische volgorde (450 blz.). Beide zijn uit wetenschappelijk oogpunt volkomen waardeloos (1).

Van dezelfde hand verscheen : Les noms de famille étrangers en Belgique. Leur localisation dans l'anthroponymie des pays d'origine. *Bruxelles-Liège*, s. d. [1957], 76 blz.

Verschillende bijzondere vraagstukken en afzonderlijke namen of naamvormen worden bovendien behandeld in de volgende bijdragen :

38. H. ARENS, Waaslanders vertellen. *Ovla. za. XXXII* (1957) en *XXXIII* (1958), *passim*.

Zie laatstgenoemde jrg., blz. 57-59 over *de messenstekers* van Stekene, *de kasseidieven* van Haasdonk, *de torenblussers* en *kerkschijters* van Vrasene, *de schapenkoppen* van Nieuwkerken en *de stuijbollen* van Meerdonk.

39. H. BAILLIEN, Vondelingen te Tongeren. *Land v. Loon XIII* (1958), 125-130.

Met lijst van namen (a° 1567-1797) en kommentaar.

40. F. BAUR, Gezelle's „Loquela” en de studie van de volkstaal. *Album E. Blanquaert (Tongeren, 1958)*, 225-235.

Wijst op nog onuitgegeven verzamelingen van „familie- en

(1) Schrijver, die als jurist ook in Alexandrië heeft gewerkt, publiceerde toen al een boek over : Les noms de personnes en Orient et spécialement en Égypte. *Le Caire*, 1946. — Zeer verdacht !

plaatsnamen, met al hun vergroeide of vervormde „gedaanten” en met de plaatselijke spotnamen, waar Cornelissen nog wat kluif hadde aan gehad”. Zie over „redewoorden” (Satznamen) blz. 234-235, met voorbeelden.

41. E. VAN DEN BOSSCHE- -J. LINDEMANS, Oude Brabantse geslachten : Van den Bossche (Asse en omstreken). *E. S.-Br.* XL (1957), 142-160, 198-215.
Met interessante naamverklaring. Ook afzonderlijk verschenen in de reeks Oude Brabantse geslachten, nr. 36.
42. M. BOVYN, Dendermonde in 1667. *O. K. Dendermonde* 3^e r. VIII [1957 e. v.], 95-128.
Op blz. 124-127 lijst van „notabelen” (o. m. Koning Jan Verschriek en Prins Jacques Spanoghe, herinnerend aan het gildeleven), alfabetische lijst van familienamen en lijst van mannelijke doopnamen volgens frekwentie.
43. M. B(OVYN), Vondelingen te Lebbeke (begin 19^e e.). *O. K. Dendermonde* 3^e r. VIII [1957 e. v.], 36-37.
Betreft *Corneille Haeverback* (gevonden in de haverbak van Corneille Moens), *Rosalie Van den Boom* (gevonden tussen twee bomen), *Henri Haeverbak* (gevonden in de haverbak van Henry Munster).
44. M. BUSSELS, De Teuten in de geschiedenis. *Land v. Loon* XII (1957), 169-183.
Historische gegevens over de trekkende Limburgse handelaars.
45. J. DUVERGER, De „kinderen te meester Ubrechts” [van Eyck]. *Wet. tijd.* XVII (1957), kol. 237-242.
Steeds over de befaamde kunstschilder. Zie de instemming van J. COENEN, *ibid.* 321-322 ; over de voorafgaande discussie, *Bibl. Psn.* 1956, nr. 20.
Een heel nieuw spoor wordt intussen gevolgd door J. GORIS. Zijn betoog vindt men voorlopig samengevat in *De Standaard* van 4 juni 1959, blz. 10 (M. DUCHATEAU, De man van Arendonk : Van der Moelen, alias Van Eyck).
46. M. FRÈRE, Vondelingen. *Limburg* XXXVII (1958), 47-48.
Met namen als *Klooster* (1824), *Portaal* (1827), *Gasthuis* (1830).
47. A. VAN GEERTSOM, Arnoldus — Annekin — Johannes. *Med. Ver. naamk.* XXXIII (1957), 152.
Wijst op mogelijke verwarring van *annekin* < *arnoud* met *hannekin* < *johannes*.
48. C. B. VAN HAERINGEN, Herverfransing (Med. der Kon. Akad. v. Wet., Afd. lett. n. r. XX, 5). *Amsterdam*, 1957.
Ook in de eigennamen, b. v. van *Jaantje* tot *Jeanne*, *Jaap* > *Jacques* en de uitspraak van fnn. als *Sonoy*, *Fanoy*, *Acquoy*, zelfs met „hyperverfransing” *Feirabènd*, *Schoorèl*, *Kobès*, *Kiès*, *De Bruïne* (blz. 131-133, afz. pag. 15-17).

49. R. HAESERIJN, De toenaam Stalpaert. Zie *Bibl. Psn.* 1956, nr. 36, naar aanleiding van MICHELS (1).
50. W. E. HEGMAN, Hein van Aken, Nieuwe gegevens voor 's dichters biografie. *Hand. Znl. Maatsch. taal- en lett. en gesch.* XI (1957), 53-67.
Vgl. 1272 *Henricus de Aquis* (Pitzenburg, Mechelen), 1312 kop. *de Aquis* = 1374 *Dayx* uit Leuven?
51. H. VAN HESE, Spotnamen tussen Aalst en Dendermonde. *Toer.* XXXVII (1958), 413-416.
Over de *Knaptanden* of *Knaptanders*, *Polydoorkes*, *Kopvleesfretters*, *Paffers*, *Flauzenmakers* of *Flauzenflikkers/Flauzen*, *Kartonaanbidders*.
52. H. VAN HESE, Stropdragers van Gent. *Ovla. za.* XXXII (1957), 153-158.
53. L. HUYBRECHTS, Hoe een naam veranderd werd. *De Schakel* XIII (1958), 126-127.
Ursula Juliana Henriette van Engelen wordt elders eenvoudig *Ursula Juliana Henriet* genoemd (1790, 1848).
54. YVO [J. JANSSENS?], De voornamen van het kind. *De Standaard*, 27 juni 1957, blz. 6.
Behandeld uit juridisch standpunt. Vgl. *Bibl. Psn.* 1954, nr. 30.
55. G. KAZEMIER, Petrus van Limburg Brouwer — Clearchus. *N. taalgids* LI (1958), 86.
Clearchus „sleutelbewaarder” zinspeelt op *Petrus*.
56. Ch. LAMBOTTE, Quel prénom lui donner? 500 prénoms chrétiens. *Bruzelles*, 1957², 111 blz.
Rec. J. H(ERBILLON), *Dial. belgo-rom.* XV (1958), 69.
Ibid. 68-70 bespreekt J. H. nog de gelijkaardige publikatie van A. AUDEBERT, *Dictionnaire analytique des prénoms* (Paris, 1956), alsmede JÉRÔME, *Dictionnaire des changements de noms de 1803 à 1956* (Paris, 1956).
57. R. LAMBRECHTS, Over de spotnaam van de Lierenaars. *Land v. Rijen* VII (1957), 93-94.
58. O. LEYS, De familienaam *Verschaeve*. *Med. Ver. naamk.* XXXIII (1957), 168.
Variant van *Verschaeghe* en verwant met eng. *shaw* „a small wood enz.”, zw. *skog*, de. *skov* e. a.
59. O. LEYS, Le nom de la première abbesse de Messines. Le point de vue de l'onomastique. *Rev. hist. eccl.* LII (1957), 488-491.
Betr. *Fredessendis/Frisildis*.

(1) De bibliografie van L. C. MICHELS verscheen intussen in de feestbundel *Uit de school van Michels* (Nijmegen, 1958), 237-253.

60. J. LINDEMANS, Oude Brabantse geslachten : Van Marselaer. *E. S.-Br. XL* (1957), 438-446.
61. J. LINDEMANS, Oude Brabantse geslachten : De Rijke. *E. S.-Br. XLI* (1958), 69-76.
62. J. LINDEMANS, Het geslacht Wauman. *O. K. Dendermonde 3^e r. VIII* [1957 e. v.], 3-16.
Oorspr. van *Wouwe*, van *Woude*, naar het *Hof te Wouwe* of *te Woude*, een leengoed te Melsele. Vgl. over *van Wou(w)*, van *de(r) Wouw* in N.-Nederland : *Brab. heem IX* (1957), 91-92 (H. H. KNIPPENBERG), 117 (A. JUTEN) en 140 (F. SMULDERS).
63. J. LINDEMANS - F. DE CACAMP, Oude Brabantse geslachten : Van Overstraeten. *Brabantica II* (1957) 1, 221-284.
Aanzienlijk uitgebreide herdruk van vroeger verschenen stamboom (nr. 2 in de gelijknamige reeks). Zie voor dezelfde reeks ook nr. 41 hierboven.
64. L. DE MAN, Nogmaals ontroding. *Taal en Tongval IX* (1957), 65.
Voorbeelden van 18^e-eeuwse Leuvense voornamen op *-is* < *-us*.
65. J. C. MARIS VAN SANDELINGENAMBACHT, De genealogische methode. *Ndl. Leeuw LXXV* (1958), kol. 205 e. v.
Wijst hierbij ook op de naamkunde en het naamrecht. Voorbeeld van onvaste naamgeving : *Dirc die Weder Willemsz = Dirc wilen Willem Sweerts*, die men hiet van *der Kijmmenade* alias *Theodorus Tinctor* (schepen te Helmond in 1479). Zijn zoon heet *Philippus Sweerts* of *Suerius*.
66. L. PEETERS, Beer, berserk en aanverwante figuren in de Oudgermaanse letterkunde. *Hand. XXIIe Vla. fil. congres* (Gent 1957), 252-257.
Ook over „beer” in persoonsnamen. In ruimer verband bestudeerd door Id., Studie van enkele dieren, vooral de beer, in de Oudgermaanse teksten. Lic.-verhand. Leuven 1956.
Dezelfde zoekt in deze sfeer ook de verklaring van de zegswijze *hij heeft luie Evert (Bernt) op de rug* : *N. taalgids LI* (1958), 221-227. Het jaar te voren had J. J. MAK daarover geschreven, *ibid. L* (1957), 167-168.
Een derde opstel van P., waarbij de antroponymie nog onrechtstreeks te pas komt, handelt over : Everaertbroeders en netten dragen. *Lew. bijdr. XLVII* (1958), 86-105.
67. J. PIETERS, Uit de folklore van het Land van Dendermonde. *Toer. XXXVII* (1958), 461-468.
Ook over bijnamen en spotgezegden.
68. A. P. VAN SCHILFGAARDE, Van Imagina tot Amoena. *Ndl. Leeuw LXXV* (1958), kol. 312-324.
Vrij zeldzame voornaam, met verkorting *Mene*, vgl. in Engeland *Imogen*, ouder *Innogen*, soms ook *Ygnoge*(?). Verwezen wordt naar „een analoge studie over de voornaam *Otrave*” in *Familie und Volk, Zs. f. Geneal. u. Bevölkerungskunde III* (1954).

69. M. SCHÖNFELD publiceerde in de *Med. Ver. naamk.* XXXIV (1958) een knipsel over „Naam en stand in de 18de eeuw” (blz. 122, naar Justus van Effen) en een citaat uit J. Burckhardt (blz. 162) over het renaissancistisch gebruik van klassieke namen, latinisaties enz.
70. Blijkens *Wet. tijd.* XVIII (1958), kol. 159 schreef [C. H. ?] SLOOTMANS in het aprilnummer van *Brabantia* 1958 over de familie *Keldermans*, met stamvader *Jan van Mansdale, die men heet Kelderken*, ca. 1400 steenhouwer wonende „in 't Kelderken” te Brussel.
71. J. SMIT, Tjesck-moar en Wif. *Us Wurk* VI (1957), 36-37.
In een „neiskrift” (blz. 37-38) door W. J. BUMA verklaard als 2 voornamen.
72. H. STALPAERT, Doopnamenonderzoek in West-Vlaanderen. *Biek.* LVIII (1957), 43-50.
Vergelijkende lijst van de voorkeurnamen te Brugge, Roeselare en Tielt gedurende de periode 1944-1950; lijst der voorkeurnamen te Brugge in 1956.
73. H. STALPAERT, Doopnamen te Brugge in 1957. *Biek.* LIX (1958), 72-76.
Bevat tevens een vergelijkende lijst van de voorkeurnamen in 1946, 1947, 1956, 1957.
74. C. THEYS- -P. CNOPS, Een greepje demografie, naam- en familie-kunde over Beersel. *E. S.-Br.* XLI (1958), 361.
Frekwentie van familie- en voornamen aldaar, a° 1748.
75. F. DE TOLLENAERE, Lexicologische en etymologische kanteekeningen bij „de Slekkentrekkers van Ronse”. *Taal en Tongval* VIII (1956), 49-59.
Vgl. *Bibl. Psn.* 1956, nr. 23 en P. GORISSEN, A propos de lumeçon : un parallèle à Renaix. *La Vie Wall.* XXX (1956), 260-275.
76. J. P. VOKAER, Les „Hondenfretters” de Forest. *Folkl. brab.* 1957, 48-55.
Vgl. over dezelfde spotnaam *Bibl. Psn.* 1956, nr. 35.
77. F. W. WEGENER SLEESWIJK, Bijdrage tot verklaring van de zeventiende-eeuwse beroepsaanduiding „Cleenrieder” in Friesland. *It Beaken* XX (1958), 209-212.
Bet. „bereider van kleingaren of linnenweefgaren”.
78. In *Biekorf* vindt men eveneens allerlei antroponymisch klein-goed, o. m. in verband met het gebruik van persoonsnamen als namen van lokomotieven (1957, 32), de oorsprong van de meisjesnamen *Ria*, *Miriam*, *Mireille* (1957, 128) en *Eveline* (1957, 344-345), de ouderdom van de term *Bruggeling* (1958, 62), de vondelingennamen *Onderlinden* (1958, 63), *Bakkruid* (1957, 348 en 1958, 84), *Oven* (1958, 318), de fn. *Vander Poest* (1958, 224 en 254-255).

Wat *Bruggeling* betreft, wordt verondersteld dat deze vorm pas omstreeks de 16^e eeuw zou opgekomen zijn. *Bruggelinc* komt echter al voor in een Ieperse tekst van 1328, blijkens de lic.-verh. van W. BEELE over Ieperse persoonsnamen uit de 13^e-14^e e. (Leuven 1959) (1).

In de volgende lijst verwijzen we nog naar enkele publicaties van antroponymisch **materiaal** (2) en een paar andere uitgaven, die nuttig kunnen zijn bij de studie van de Nederlandse persoonsnamen. Met betrekking tot de **familiekunde** werden de genealogische tijdschriften nochtans in 't algemeen niet geëxcerpeerd (3).

G. P. BAERT, Uitwijking naar Amerika uit de streek van Tielt 1905-1910. *Biek.* LVII (1956), 200-210, 231-240.

Vgl. Id., *Bibl.* 1955, blz. 209, en H. S. LUCAS, hierbeneden blz. 508.

J. H. BEKOUW, De emigratie uit Belle, Poperingen en Hondshoeten tijdens de Spaanse Overheersing. *Jaarb. geneal.* XI (1957), 169-198; XII (1958), 43-62.

Vervolg van de publikatie, genoemd in *Bibl.* 1956, blz. 490-491.

E. VAN DEN BOSSCHE, De families Lambrechts te Brecht. *Oudh. en kunst* XL (1957), 65-142.

M. BOVYN, Sint-Gillis-bij-Dendermonde in 1571-1800. *Cultureel Jaarb. prov. Oost-Vla.* 1957, 133-169.

Bestudeert de mobiliteit van de bevolking door het voortleven van oude fn. en het verschijnen van nieuwe.

R. CALUWAERTS, De Wezembeekse geslachten en hun familienamen. *E. S.-Br.* XLI (1958), 447-453.

Antroponymisch materiaal sinds de 15^e eeuw.

(1) In verband met de twistvraag over Jacob van Maerlant (zie *Bibl. Psn.* 1955, nr. 37 en J. NOTERDAEME, *O. K. Gent* n. r. XII (1958), 47-59) behandelde J. VAN CLEEMPUT nog speciaal het gebruik en de betekenis van *presbiter*, *parochia*, *parochus* enz., in *Wet. tijd.* XVIII (1958), kol. 49-53.

(2) Volgens een kranteartikel (*De Standaard* 7/4-1958) heeft Mevr. CONRAD, uit Oudergem, zowat 40.000 mannelijke en vrouwelijke voornamen uit alle landen van Europa ingezameld.

(3) Zie hierover o. m. de bibliografie van J. DHONDT (boven, blz. 442), nrs. 7834-7963 en 9467-9508, resp. over 1956 en 1957. — Behalve *L'Intermédiaire des Généalogistes* (XIII, 1958), *Brabantica* (III, 1958), *Tablettes du Hainaut* (III, 1957), *Tablettes du Brabant* (II, 1957) enz., verscheen, bij laatstgenoemd tijdschrift, nu ook een reeks werken: *Recueils I-IV. Armorial et biographies des chanceliers et conseillers de Brabant*, door DE RYCKMAN DE BETZ en F. DE JONGHE D'ARDOYE (*Hombeek*, 1956-1957).

- V. GAUBLOMME, Necrologie van de kartuize St-Martens-Bos te St-Martens-Lierde. *Land v. Aalst IX* (1957), 133-216.
Loopt over de jaren 1332-1974, met interessante naamvarianten (inz. latinisaties). Register van persn. op blz. 211-216.
- A. VAN GEERTSOM, Hoofdcijnsboek der cijnsen van het land van Waas toebehorende aan de O. L. Vrouw kerk te Antwerpen. *De Schakel XII* (1957), 34-61.
Publiceert antroponymisch materiaal, in genealogisch verband, zoals vorig jaar (*Bibl.* 1956, blz. 491).
- L. HEERE, Het obituarium der kruisheren van Roermond. *Publ. Soc. hist. archéol. dans le Limbourg XC-XCI* (1954/55), 51-125.
Persoonsnamen van de 15e tot de 18e eeuw.
- W. VAN HILLE, Familie De Sadeleer (Herzele). *Land v. Aalst IX* (1957), 78-81.
- W. VAN HILLE, Familie de Smet-Idegem. *Land v. Aalst IX* (1957), 282-287.
- F. DE JOSSELIN DE JONG, Samengestelde geslachtsnamen. *Jaarb. geneal. XII* (1958), 65-80.
Lijst van namen van hetzelfde type als die van Schr.
- H. J. KOK, Enige patrocinia in het middeleeuwse bisdom Utrecht (Van Gorcum's historische bibliotheek, LVII). *Assen*, 1958.
- P. LEFÈVRE, Archives des Arts VI. Batteurs de cuivre et de fer. *Archives, Bibliothèques et Musées de Belgique XXVI* (1955), 6-11 (à suivre).
Interessante lijst van Brusselse persoons- en beroepsnamen vanaf de 14e eeuw.
- A. MALCORPS, De Cartuyvels-stam te Boekhout-bij-Jeuk. *Limburg XXXVI* (1957), 318-322.
In de 17e eeuw *Cattuwelen, Katuvers, Catuyvels, Cathuyvels* enz. Vgl. volgend item.
- A. MALCORPS, Nog enkele familienamen. *Limburg XXXVII* (1958), 206-207.
O. m. over *van Costenoble, Heiking, d'Erkenteel, Cartuyvels*, ca. 1350 *Cortuvel*.
- A. MALCORPS, Montferrant, een Limburgs epos. *Land v. Loon XII* (1957), 37-56.
Over de geslachten *van Montferrant, van Rummen, van Oerle*.
- A. MALCORPS, De oorsprong der van Beethoven's. *Limburg XXXVII* (1958), 101-104.
Vgl. *Bibl.* 1956, blz. 491.
- F. VAN MELCKEBEKE VAN DEN NIEUWENHUYSEN - R. VAN PASSEN, Overlijdens te Lier 1584-1589. *De Schakel XIII* (1958), 25-36.
- A. MEULEMANS, Leuvense ambachten. *E. S.-Br. XL* (1957), 60-68, 134-142, 185-194, 301-314, 365-375; *XLI* (1958), 412-428.
Nu gaat het over de oude-kleerkopers en de beenhouwers.

- R. VAN PASSEN, Aanvulling op de Kontichse parochieregisters. Overlijdens 1561-1596. *De Schakel* XIII (1958), 116-120.
- R. VAN PASSEN, Huwelijken te Kontich 1572-1579. *De Schakel* XII (1957), 107-114.
Aangevuld met dokumentatie van 1594-1606 : *ibid.*, 144-147.
- W. A. VAN RIJN, De afstamming van het geslacht van Notten. *Ndl. Leeuw* LXXIV (1957), kol. 252-263.
Aanvankelijk *Nots*, in de 17^e eeuw te Nijmegen ook *van Ort*, *Notte(n)*, *van Not*, *van Notte(n)*, *van Otte(n)*.
- F. SCHEYS, Adam van Landwijk. *Limburg* XXXVI (1957), 88-90.
Aansluitend bij A. MALCORPS, genoemd in *Bibl.* 1956, blz. 491.
- J. VERBEEMEN, Antwerpen in 1755. Een demografische en sociaal-economische studie. *Bijdr. gesch. Brab.* XL (1957), 27-63.
Met lange lijst van beroepen.
- J. J. M. H. VERZIJL, De familie Bolwater (Borwater, Bornwater) te Venlo, Den Haag, Leiden, Batavia enz. *Ndl. Leeuw* LXXXV (1958), kol. 183-188.
- X., Jan Baert. *Notre Fandre* V (1957), nr. 3, 16.
De bekende kaper Jean Bart noemde zichzelf *Jan Baert*.

* * *

Over de antroponymische activiteit in 1957 en 1958, buiten het Nederlandse taalgebied, verschijnen uitvoerige lijsten in *Onoma*. Daarom geven we hier slechts een beperkte keuze van verwijzingen, zoals gewoonlijk beginnend met de **Romaanse** persoonsnamenstudie.

- É. LEGROS- J. HERBILLON, La philologie wallonne en 1956 ; ... en 1957. *Com. top.* XXXI (1957), 151-276 ; resp. XXXII (1958), 217-333. Mede verschenen in *Dial. belgo-rom.* XIV (1957), 155-280 en XV (1958), 179-295.
De antroponymie wordt besproken onder nrs. 146-160, resp. 136-149.
- B. POTTIER, Bibliographie. Toponymie et anthroponymie hispano-portugaises VIII-IX. *Rev. int. Onomastique* IX (1957), 144-146 ; X (1958), 232-233.
- J. ADIGARD DES GAUTRIES, Les noms de personnes scandinaves en Normandie... zie laatst *Bibl.* 1955, blz. 211.
Rec. K. ROELANDTS, *Erasmus* XII (1959), kol. 18-20.
Zie ook M. LE PESANT, hierbeneden.

- W. BAL, Les sobriquets modernes dans l'Ouest-Wallon. *VI. Intern. Kongress*, 49-50.
Samenvatting van lezing.
- M. BAUDOT, Influence du pèlerinage à St. Jacques de Compostelle sur la toponymie et l'anthroponymie française. *Cinquième Congrès Int. II*, 343-355.
Zie samenvatting in *Bibl.* 1955, blz. 211.
- O. BRATTÖ, Filipe, Henrique e outros nomes próprios em Portugal e na Europa (Instituto Ibero-Americano, Gotemburgo). *Lisboa*, 1958.
Rec. O. LEYS, *Lew. bijdr. Bijbl.* XLVIII (1959), 124-125.
Beschrijft in 't kort de verbreidingsweg van enkele namen in verband met de heiligenverering, de invloed van vorstenhuizen en literatuur: *Filipe, Henrique, Amerigo, Jacob/Jácomo* enz. (register op blz. 50-52).
- M. BROËNS, L'anthroponymie gotique du IVe au Xe siècle et ses rapports avec l'anthroponymie franque. *Cinquième Congrès Int. II*, 243-260.
Vergelijkend overzicht van de verschillende formaties.
- M. BROËNS, Ce que révèle l'onomastique des chansons de geste des cycles méridionaux. *VI. Intern. Kongress*, 55.
Samenvatting van lezing over het germ. karakter van bedoelde persoonsnamen, de tegenstelling tussen (kristelijk-)frankische en (heidens-)gotische naamgeving enz.
- F. GOURVIL, Noms „héroïques” dans l'anthroponymie bretonne. *Cinquième Congrès Int. II*, 217-231.
Over invloed van de literatuur op de naamgeving. Zie ook R. LEJEUNE, *ibid.* I, 401 en *Bibl.* 1955, blz. 213.
- B. HASSELROT, Études sur la formation diminutive dans les langues romanes (Uppsala Universitets årsskrift 1957: 11). *Uppsala-Wiesbaden*, 1957, 344 blz.
Grondige studie van de rom. *-t*-suffixen, met belangrijke gegevens over de gevoelstaal in 't algemeen en een rijk gedocumenteerd overzicht van de „formation diminutive dans le monde”.
- J. HERBILLON, Un nouveau traité sur les noms de famille belges. *Bull. Le Vieux-Liège* V, nr. 117-118 (avril-sept. 1957), 168-174; nr. 120 (janv.-mars 1958), 226-229; nr. 121 (avril-juin 1958), 249-254.
Vervolg van de interessante bijdrage (naar aanleiding van het woordenboek van A. CARNOY), genoemd in *Bibl.* 1956, blz. 493. Thans worden besproken de fnn. van *Facompré* tot *Fyon*, o. m. *Feyts, Floers, Fourquet, Fraikin, Frateur, Froissart*.

- J. HERBILLON, Prénoms curieux d'Ascq (départ. Nord). *Rev. int. Onomastique X* (1958), 169-172.
Zonderlinge voornamen die, blijkens de studiën van A. BALLE, in Henegouwen (Borinage) vaak voorkomen, vindt S. ook in het aangrenzend départ. Nord. Lijst van de betrokken namen op blz. 171.
Zie ook ID., Prénoms curieux de la Gaume, du Hainaut et de la Picardie. *Ibid.*, 299-303.
- O. JODOGNE, Anthroponymie et recensements. *Cinquième Congrès Int. I*, 115-121.
Zie samenvatting in *Bibl.* 1955, blz. 212.
- O. JODOGNE, Une science nouvelle : l'Anthroponymie. *Bull. trim. assoc. Amis Univ. Louvain* 1958, 65-76.
- M. LE PESANT, Notes d'anthroponymie normande. Les noms de personnes à Évreux du XIIe au XIVe siècle. *Ann. de Normandie VI* (1956), 47-74.
Over de voornamen : vervanging van germ. namen door kristelijke, vorming van vrouwelijke namen uit mannelijke enz.
- C. TAGLIAVINI, Un nome al giorno. Zie *Bibl.* 1955, blz. 213.
Rec. R. SINDOU, *Rev. int. Onomastique X* (1958), 68-79.
Onder dezelfde titel verscheen nu een tweede deel : Edizioni Radio Italiana. *Torino*, 1957, 452 blz. (1).

* * *

Met betrekking tot de Duitse antroponymie gaat onze belangstelling vooral naar de volgende publikaties :

- B. BOESCH, Die Eigennamen in ihrer geistigen und seelischen Bedeutung für den Menschen. *Der Deutschunterricht* 1957, 32-50.
- H. BÖTTGER, Geschichte der Familie Flender I. Von den Anfängen des Geschlechtes bis in die Zeit des Dreissigjährigen Krieges. *Bocholt*, 1957.
Rec. F. PETRI, *Westf. Forsch. X* (1957), 209-210.
Over fn. *Pickard, Brabänder, Holländer* die in de 15e-16e eeuw

(1) Vermoedelijk zullen de naamkundigen ook hun voordeel kunnen doen met de volgende publikaties :

- M. FLEURY-L. HENRY, Des registres paroissiaux à l'histoire de la population. Manuel de dépouillement et d'exploitation de l'état civil ancien. *Paris*, 1956.
- P. GOUBERT, Des registres paroissiaux à l'histoire (indications pratiques et orientation de recherches). *Bull. d'hist. mod. et contempor. du Com. d. trav. hist. et scient. I* (1956), 5-22.

in Siegerland opkomen ; *Flender* is de nieuwe fn. van een geslacht dat oorspr. *Busch/Pusch* heet.

H. H. BRACHES, Magisches in der Struktur des germanischen Zauberspruches. *Hand. XXVe Ndl. fil. congres* (Leiden 1958. Groningen, 1959), 59-61.

Ook de kwestie van de naammagie wordt hier besproken.

J. K. BRECHENMACHER, Etymologisches Wörterbuch der deutschen Familiennamen, Lief. 1. *Glücksburg/Ostsee*, 1957.

Blijkens een aankondiging in *Praktische Forschungshilfe* XXIII (1957), 155 verscheen, onder bovengenoemde titel, de 1^e afl. van de tweede geheel herwerkte uitgave der „Deutsche Sippennamen” (1936). Het volledige werk zal bestaan uit 10 afl. van elk 80 blz. Voor elke fn. worden niet alleen de oorsprong en de betekenis onderzocht, maar tevens „wissenschaftlich genau belegte urkundliche Zeugnisse sowie ein Verbreitungsindex” gegeven. Zie overigens de bespreking door H. WESCHE in *Beitr. z. Namenf.* IX (1958), 122-123.

M. GOTTSCHALD, Deutsche Namenkunde. Zie *Bibl.* 1956, blz. 495.

Rec. E. EICHLER, Slavistische Bemerkungen zu Max Gottschalds „Deutscher Namenkunde” (3. Aufl. 1954). *Beitr. z. Namenf.* VIII (1957), 282-284.

G. EIS, Eine Liste von Fechternamen aus dem 15. Jahrhundert. *Beitr. z. Namenf.* VIII (1957), 285-289.

Betreft Cod. Pal. germ. 408 te Heidelberg, waarin lijsten van (ook dichterlijke) namen voorkomen, in verband met de *Onomantia* (de kunst om uit de naam het lot van de dragers der namen te bepalen).

G. EIS, Tests über suggestive Personennamen in der modernen Literatur und im Alltag. *VI. Intern. Kongress*, 62.

Samenvatting van lezing over seminarietests met het oog op de suggestieve werking van persoonsnamen.

H. GRÜNERT, Die altenburgischen Personennamen. Ein Beitrag zur mitteldeutschen Namensforschung (Mitteldt. Forsch. 12). *Tübingen*, 1958, xx + 571 blz., 24 kaartjes.

H. GRÜNERT, Herkunftsnamen und mittelalterliche deutsche Ostsiedlung. *Giessener Abh. z. Agrar- u. Wirtschaftsforsch. d. europ. Ostens* III (1957), 139-167.

E. HOMMEL, Namenkunde als Hilfswissenschaft der Rechts-

wissenschaft und der Rechtsgeschichte im Altertum und in der Bibel. *VI. Intern. Kongress*, 71.

Samenvatting van lezing.

W. KASPERS, Zu den germanisch flektierten sakralen Namen auf lateinischen Inschriften. *Beitr. z. Namenf.* VIII (1957), 289-295.

„Eine bestimmte Flexion ordnet das Wort nicht der Flexionsprache ohne weiteres zu“.

K. LINNARTZ, Unsere Familiennamen : I. Zehntausend Berufsamen im Abc erklärt ; — II. Aus deutschen und fremden Vornamen im Abc erklärt. 3. Auflage. *Bonn*, 1958.

Rec. A. REICHERT, *Beitr. z. Namenf.* IX (1958), 123-124.

K. LOY, Familiennamen in Nordoberbayern (Heimatspflger d. Bezirks Oberbayern, Volkstüml. Veröffentlichungen, H. 8). *Schongau*, 1958, 39 blz.

Zie ook Id., Verkannte Familiennamen. *Beitr. z. Namenf.* IX (1958), 205-208.

W. MEID, Das Suffix *-no-* in Götternamen. *Beitr. z. Namenf.* VIII (1957), 72-108, 113-126.

Bewerking van een hoofdstuk uit de dissertatie van S., *Personalia mit -no-Suffix...* zie *Bibl.* 1955, blz. 214.

H. MOSER, Namenfelder. *Der Deutschunterricht* 1957, 51-72.

Toepassing van de theorie der „Wortfelder“ op de onomastiek : veld- en plaatsnamen ; bij-, voor- en familienamen. In elke categorie kunnen zich, door zgn. kettingreactie (spel van navolging en tegenstelling, wat we positieve en negatieve associatie zouden kunnen noemen), groepen vormen van drie of meer namen die naar inhoud en vaak ook naar vorm samenhooren. Vgl. de reeksen van vondelingennamen bij L. DE MAN (*Bibl. Psn.* 1956, nr. 10), alliteratie en variatie in *psn.* enz.

Een samenvatting (Zum Problem der Namenfelder) verscheen in *Cinquième Congrès Int.* I, 161-164.

E. ROTH, *Saxonica...* zie *Bibl.* 1949, blz. 251.

Rec. T. HOEKEMA, *Us Wurk* VII (1958), 2-11 : kritiek op de toegepaste methode.

H. ROSENFELD, Die *n*-Stämme in der Namen- und Wortkomposition und die *ing*-Namen. *Beitr. z. Namenf.* IX (1958), 190-201.

Over gevallen als *Isan-bert* > *Is-bert*, *Irmin-gart* > *Irm-gart*, *Bern-/Ber*, *Arn-/Ar*- (vgl. *Eber-hart* > *Eb-hart*, *Egil-mar* > *Eg-*

mar), *Francōno furt* > *Frankfurt* enz. Van de varianten *-ing*, *-ang*, *-ung* wordt de laatstgenoemde voor oorspronkelijk gehouden, de andere beschouwd als een jongere laag „mit ablaut-ähnlicher Aufhellung des Vokales”, dus niet met echte ablaut.

W. SCHLAUG, Studien zu den altsächsischen Personennamen... zie *Bibl. Psn.* 1955, blz. 215.

Rec. L. DE MAN, *Rev. phil.* XXXV (1957), 1118-1119.

G. SCHRAMM, Namenschatz und Dichtersprache. Studien zu den zweigliederigen Personennamen der Germanen (*Zs. f. vergl. Sprachforsch.*, Ergänzungsheft 15). Diss. *Göttingen*, 1957.

Rec. J. SAHLGREN, *Namn och bygd* XLV (1957), 198.

Een voortreffelijk en belangrijk werk, dat speciale aandacht verdient.

Inhoud : Der Klang der zweigliederigen Namen (Rhythmus, Lautvariationen), Die Endglieder und die grammatischen Typen der Männernamen, Die Endglieder und die Sinntypen der Männernamen, Die Anfangsglieder und die Welt der Männernamen, Der Hintergrund der Männernamen (Formeln heroischer Dichtung), Die Geschichte der Frauennamen, Vom Spiel des Namensschöpfens. — Daarop volgt een systematische bespreking van varianten als *Agi-/Agila-/Agina-* en van de tweede leden van vrouwel. composita die S. chronologisch en geografisch tracht te ordenen. Zaak- en namenregister, met bronaanduiding, op blz. 177-198.

E. SCHWARZ, Über deutsche Herkunftsfamiliennamen in Böhmen und Mähren. *Zs. f. slav. Phil.* XXVI (1957), 61-77.

Van het type pln. + *-er*, b. v. *Elhuter* < *Elhut*, ook *Budischer/Budischinger* < *Budischau*, *Tropar/Troppaver* < *Troppau* enz.

E. SCHWARZ, Sudetendeutsche Familiennamen aus vorhusitischer Zeit (Ostmitteleuropa in Vergangenheit u. Gegenwart, 3). *Köln-Graz*, 1957, 373 S., 23 Kartenskizzen.

Rec. R. FISCHER, *Beitr. z. Namenf.* IX (1958), 316-318.

W. KASPERS, *Mitt. dt. Pestalozzi-Gesellsch.* V (1958), 39-41.

Id., *Blätter f. dt. Landesgesch.* XCIV (1958), 251.

O. LEYS, *Lew. bijdr. Bijbl.* XLVII (1958), 119-120.

* * *

Met het oog op de Engelse naamkunde verwijzen wij inzonderheid naar :

- E. C. SMITH, Literature on Personal Names in English, 1956. *Names* V (1957), 89-93.
- E. C. SMITH, Bibliography of Personal Names, 1957. *Names* VI (1958), 234-240.
- E. EKWALL, Some cases of initial variation in medieval London surnames. *Moderna språk* LI (1957), 21-27.
Over wisseling *h-ff-* en verlies van *n-* en *t-*, door verkeerde scheiding (agglutinatie, resp. deglutinatie) van verbindingen met voorz. *of, on, at*.
- H. S. LUCAS, Dutch Immigrant Memoirs and Related Writings. *Assen*, 1955, 2 dln.
Rec. Th. J. G. LOCHER, *Museum* LXIII (1958), 69-71.
Uitgave van een groot aantal bronnen, aansluitend bij de geschiedenis van de Nederlandse inwijking in Noord-Amerika die genoemd werd in *Bibl.* 1956, blz. 496. Zie ook G. P. BAERT, hierboven blz. 500, en A. DE SMET, *La communauté belge du nord-est du Wisconsin. Ses origines, son évolution jusque vers 1900. Wavriensia* VI (1957).
- P. H. REANEY, A Dictionary of British Surnames. *London*, 1958.
Rec. E. C. SMITH, *Names* VI (1958), 247-251.
Een voortreffelijk werk, waarin ca. 20.000 fn. worden verklaard aan de hand van waardevolle oude varianten, alle gedateerd en gelokaliseerd. Behalve een lange en lezenswaardige inleiding, beslaat het eigenlijke woordenboek 366 blz. van 2 kolommen kompakte druk. Wat de methode betreft, ken ik geen enkel woordenboek van moderne familienamen dat beter, of zelfs even goed zou zijn.
- G. R. STEWART, And Adam gave names. A consideration of Name-Lore in Antiquity. *Names* VI (1958), 1-10.
- G. STORMS, Compounded names of peoples in Beowulf. A study in the diction of a great poet. *Utrecht-Nijmegen*, 1957.
Inaugurale rede over de interpretatie van composita met *Dene, Scyldingas, Geatas, Scilfingas* (26 blz.).
- A. TAYLOR, Tom, Dick, and Harry. *Names* VI (1958), 51-54 (1).

(1) Wie belangstelt in Ierse familienamen raadplege o. m. : E. MACLYSAGHT, *Irish families. Their names, arms and origins. Dublin*, 1957.

* * *

Over naamgeving en naamvorming in de Skandinavische landen worden we verder ingelicht door de volgende publikaties :

J. CHRISTENSEN, Træk af nordfynsk landsbyliv. Optegnelser udg. af P. ANDERSEN (Udvalg for Folkemaals Publik. B 4 = Univ.-Jubil. danske Samf. 381). *København*, 1958.

Dialektisch getint dagboek van een Deense boer (1828-1914). Op blz. 118-121 bespreekt de uitgever de daarin voorkomende persoonsnamen, zoals *Plaane = Apollonia*, *Kesten = Kirstin(e)*, *Pæ = Peder*; voornamen met bep. lidw.; verkorte familienamen; vrouwennamen gevormd met de naam van de echtgenoot in de genitief; enz.

R. HORNBY, Navnebog. Vore fornavne, hvorfra de stammer og hvad de betyder [600 Fornavne med deres betydning og oprindelse], 5. oplag. *København*, 1957.

Vijfde druk van het handboekje (16 blz.), waarover *Bibl.* 1948, blz. 383-384.

G. KNUDSEN(†) - M. KRISTENSEN(†) - R. HORNBY, Danmarks gamle Personnavne II. Tilnavne, H. 19. *København*, 1957.

Deze aflevering van het groot antroponymisch woordenboek van Denemarken, waarover laatst *Bibl.* 1955, blz. 216, bevat de toenames van *Prouen* tot *Røth*. Worden o. m. behandeld: *Pump*, *Putbus*, *Putti*, *Rademaker*, *Ram*, *Remsnither*, *Repslagher*, *Rikman*, *van Ringelom*, *Rodebeke*, *Rogge*, *Rose*, *Rømeskotel*.

W. LANGE, Studien zur christlichen Dichtung der Nordgermanen 1000-1200 (*Palaestra* 222), *Göttingen*, 1958.

Rec. K. G. L(JUNGGREN), *Arkiv f. nord filol.* LXXIV (1959), 145-146.

Behandelt ook de opname van kristelijke persoonsnamen na het jaar 1000.

I. MODÉER, Härskepp och fylke. *Annales Acad. R. Scient. Upsaliensis* 1957, 5-17 (met Engelse samenvatting).

Bespreekt vijf on. scheepsnamen met 2e lid *-brandrinn* (bep. vorm) „versierd stevenbord” > „vlaggeschip”. Het eerste lid wijst op het distrikt (*fylke*) dat zulk een kommandoschip moest leveren.

I. MODÉER e. a., Personnamn från medeltid och 1500-tal (*Anthroponymica Suecana* 2). *Stockholm*, 1957.

Bevat o. m. studiën van R. DUNÅS, over namen van het type

Sæstridh, P. HENNINGSSON over *Olof*, I. MODÉER over onbetrouwbare regesten en over voornamen van boeren in de 16e eeuw (1), G. SETTERKRANS over middeleeuwse adellijke namen, B. SUNDQVIST over *Bintop*, *Springop*, *Slucop*, C.-E. THORS over oude bijnamen; alle met beknopte Engelse samenvatting.

- B. SUNDQVIST, Deutsche und niederländische Personenbeinamen in Schweden bis 1420. Beinamen nach Herkunft und Wohnstätte (Anthroponymica Suecana 3). Diss. Uppsala. *Stockholm*, 1957.

Rec. A. JANZÉN, *Scand. Studies* 1958, 200-203.

E. R(OOTH), *Niederdt. Mitt.* XIV (1958), 95-97.

Een werk van 442 blz. dat, behoudens inleidende beschouwingen over de ontwikkeling van bijnaam tot familienaam, over zijn en vorm der bijnamen enz., een grondige studie wijdt aan de betreffende toenames, ontstaan uit plaats-, veld- en volksnamen met of zonder voorzetsel-verbinding, resp. afleiding (op *-man*, *-er*, *-(i)sch* en lat. *-ensis*). Dit geschiedt aan de hand van overvloedig vergelijkingsmateriaal en een rijke historisch-familiekundige dokumentatie.

- K. WÜHRER, Die skandinavischen Orts- und Personennamen (Muttersprache, H. 5). *Wien*, 1957.

Ten slotte verwijzen we nog naar een paar bijdragen, waar geschreven wordt over „Vlaming” en „Fries” in de Finse naamgeving :

- G. LANGENFELT, Finns in Widsith. *Svio-Estonica* XIV (1958), 9-18.

Herinnert terloops aan de verklaring van *Lemminkäinen*, een van de drie helden uit het Kalevala-epos, uit fn. *Fleming* of volksn. *Vlemink* „Vlaming” (?). Vgl. nu ook J. DE VRIES, *Alt-nordisches etymologisches Wörterbuch* (*Leiden*, 1957 e. v.), 135.

- V. NISSILÄ, Niederdeutsches Material in der finnischen Nomenklatur. *VI. Intern. Kongress*, 89-90.

Samenvatting van lezing over fi. persn. als *Flaaminki/Lääminki*, *Flander*, *Freese/Riisikka* enz. Gelijkaardige studiën werden al genoemd in *Bibl.* 1954, blz. 359.

(1) Bij *tyricka/Tidika* (blz. 58) hoeft men niet te denken aan dissimilatie, want uit *Diedrik* ontstond zowel *Dirman* (*Tierin* enz.) als *Tideman*, met resp. verkorting (en event. hypokoristische verscherping) *Dir-* en *Tid-* < *Diedr-*.

NASCHRIFT. — Gelet op de steeds groter wordende moeilijkheden die aan de wetenschappelijke informatie worden gesteld, is de steller van het bovenstaande overzicht zo vrij de lezers dringend om toezending te verzoeken van alle bijdragen over persoonsnamenstudie, niet het minst van die welke in plaatselijke of gewestelijke tijdschriften, in dag- en weekbladen, enz. mochten verschijnen.

Adres : Prof. dr. H. J. VAN DE WIJER, directeur van het Instituut voor Naamkunde, E. van Evenstraat 10^{iv}, Leuven.
